

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Näyttötutkinnon perusteet

LIKUNNAN AMMATTITUTKINTO 2014

Määräys 2/011/2014

© Opetushallitus ja tekijät

Määräykset ja ohjeet 2014:2

ISBN 978-952-13-5753-4 (nid.)

ISBN 978-952-13-5754-1 (pdf)

ISSN-L 1798-887X

ISSN 1798-887X (painettu)

ISSN 1798-8888 (verkkójulkaisu)

Taitto: Edita Prima Oy

www.oph.fi/julkaisut

Kopijyvä Oy, Espoo 2014

MÄÄRÄYS

13.2.2014

2/011/2014

Voimassaoloaika: **1.4.2014 alkaen toistaiseksi**

Säännökset, joihin toimivalta määräyksen antamiseen perustuu:

L 631/98, 13 § 2 mom

Kumoo Opetushallituksen määräyksen
25.9.2006 nro 39/011/2006

Muuttaa Opetushallituksen määräystä

LIIKUNNAN AMMATTITUTKINNON PERUSTEET

Opetushallitus on päättänyt liikunnan ammattitutkinnon perusteista, joita on noudatettava 1.4.2014 lukien toistaiseksi. Ennen tämän määräyksen voimaantuloa aloitetut tutkintasuoritukset voidaan saattaa loppuun perusteiden 25.9.2006 nro 39/011/2006 mukaisesti 31.3.2016 mennessä.

Tutkintotoimikunta ja tutkinnon järjestäjä eivät voi jättää noudattamatta tutkinnon perusteita tai poiketa niistä.

Järjestettäessä näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta koulutuksen järjestäjä päättää koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä tutkinnon perusteiden mukaisesti. Koulutukseen osallistuvalla tulee osana koulutusta järjestää mahdollisuus suorittaa näyttötutkinto.

Pääjohtaja

Aulis Pitkälä

Opetusneuvos

Anne Mårtensson

LIITE

Liikunnan ammattitutkinto 2014

Sisältö

Sisältö	5
1 Näyttötutkinnot	7
1.1 Näyttötutkintojen järjestäminen	7
1.2 Näyttötutkinnon suorittaminen	7
1.3 Näyttötutkinnon perusteet.....	7
1.4 Henkilökohtaistaminen näyttötutkinnossa	8
1.5 Ammattitaidon arviointi näyttötutkinnossa.....	8
1.6 Todistukset	9
1.7 Näyttötutkintoon valmistava koulutus	10
1.7.1 Tutkintokohtaiset terveydentilavaatimukset ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa	10
2 Liikunnan ammattitutkinnossa osoitettava osaaminen, tutkinnon osat ja tutkinnon muodostuminen	13
2.1 Liikunnan ammattitutkinnossa osoitettava osaaminen	13
2.2 Tutkinnon osat ja tutkinnon muodostuminen	13
3 Liikunnan ammattitutkinnossa vaadittava ammattitaito ja arvioinnin perusteet	14
A. Pakolliset tutkinnon osat	15
3.1 Liikunnan ammattilaisena toimiminen.....	15
Ammattitaitovaatimukset	15
Arviointi (arvioinnin kohteet ja kriteerit)	15
Ammattitaidon osoittamistavat	18
3.2 Liikkumaan ohjaaminen	18
Ammattitaitovaatimukset	18
Arviointi (arvioinnin kohteet ja kriteerit)	19
Ammattitaidon osoittamistavat	22
B. Valinnaiset tutkinnon osat	24
3.3 Yksilöllinen liikunnanohjaus.....	24
Ammattitaitovaatimukset	24
Arviointi (arvioinnin kohteet ja kriteerit)	24
Ammattitaidon osoittamistavat	27
3.4 Liikuntataitojen ohjaaminen	28
Ammattitaitovaatimukset	28
Arviointi (arvioinnin kohteet ja kriteerit)	28
Ammattitaidon osoittamistavat	31

3.5	Liikunta- ja ohjelmapalvelujen ohjaajana toimiminen	31
	Ammattitaitovaatimukset	31
	Arviointi (arvioinnin kohteet ja kriteerit)	32
	Ammattitaidon osoittamistavat	34
3.6	Liikuntajärjestössä toimiminen	34
	Ammattitaitovaatimukset	34
	Arviointi (arvioinnin kohteet ja kriteerit)	34
	Ammattitaidon osoittamistavat	37
3.7	Liikunnan tuotteistaminen	37
	Ammattitaitovaatimukset	37
	Arviointi (arvioinnin kohteet ja kriteerit)	37
	Ammattitaidon osoittamistavat	39
3.8	Liikuntayrittäjänä toimiminen.....	40
	Ammattitaitovaatimukset	40
	Arviointi (arvioinnin kohteet ja kriteerit)	40
	Ammattitaidon osoittamistavat	42
3.9	Tutkinnon osa toisesta ammattitutkinnosta.....	42
3.10	Tutkinnon osa erikoisammattitutkinnosta	42
	Liite Liikunnan ammattitutkinnon suorittaneen työn kuvaus	43

1 Näyttötutkinnot

1.1 Näyttötutkintojen järjestäminen

Opetushallituksen asettamat, työnantajien, työntekijöiden, opettajien ja tarvittaessa itsenäisten ammatinharjoittajien edustajista koostuvat tutkintotoimikunnat vastaavat näyttötutkintojen järjestämisestä ja valvonnasta sekä antavat tutkintotodistukset. Tutkintotoimikunnat tekevät sopimuksen näyttötutkintojen järjestämisestä koulutuksen järjestäjien ja tarvittaessa muiden yhteisöjen ja säätiöiden kanssa. Näyttötutkintoja ei saa järjestää ilman voimassa olevaa, tutkintotoimikunnan kanssa solmittua järjestämissopimusta.

1.2 Näyttötutkinnon suorittaminen

Näyttötutkinto suoritetaan osoittamalla hyväksytysti tutkinnon perusteissa vaadittu osaaminen tutkintotilaisuuksissa käytännön työssä ja toiminnassa. Jokainen tutkinnon osa on arvioitava erikseen. Arvioinnin tekevät työnantajien, työntekijöiden ja opetusalan edustajat yhdessä. Aloilla, joilla itsenäinen ammatinharjoittaminen on tyypillistä, myös tämä taho otetaan huomioon arvioijien valinnassa. Lopullisen päätöksen arvioinnista tekee tutkintotoimikunta. Tutkintotodistus voidaan antaa, kun kaikki tutkinnon suorittamiseksi määrätyt tutkinnon osat on suoritettu hyväksytysti.

1.3 Näyttötutkinnon perusteet

Tutkinnon perusteissa määritellään tutkintoon kuuluvat osat ja mahdollisesti niistä muodostuvat osaamisalat, tutkinnon muodostuminen, kussakin tutkinnon osassa vaadittava ammattitaito, arvioinnin perusteet (arvioinnin kohteet ja kriteerit) ja ammattitaidon osoittamistavat.

Tutkinnon osa muodostaa ammatin osa-alueen, joka voidaan erottaa luonnollisesta työprosessista itsenäiseksi arvioitavaksi kokonaisuudeksi. Tutkinnon osissa määritellyissä ammattitaitovaatimuksissa keskitytään ammatin ydintoimintoihin, toimintaprosessien hallintaan ja kyseessä olevan alan ammattikäytäntöihin. Niihin sisältyvät myös työelämässä yleisesti tarvittavat taidot, esimerkiksi sosiaaliset valmiudet.

Arvioinnin kohteet ja kriteerit on johdettu ammattitaitovaatimuksista. Arvioinnin kohteilla ilmaistaan ne osaamisen alueet, joihin arvioinnissa kiinnitetään erityis-

tä huomiota. Kohteiden määrittäminen helpottaa myös ammattitaidon arviointia asianomaisesta työtoiminnasta. Arvioinnin tulee kattaa kaikki tutkinnon perusteissa määritellyt arvioinnin kohteet. Arvioinnin kriteerit määrittelevät hyväksyttävän suorituksen laadullisen ja määrällisen tason.

Ammattitaidon osoittamistavat sisältävät tutkinnon suorittamiseen liittyviä tarkentavia ohjeita. Ammattitaito osoitetaan pääsääntöisesti todellisissa työtehtävissä ja toimissa. Ammattitaidon osoittamistavat voivat sisältää mm. ohjeita siitä, kuinka tutkintosuoritusta voidaan tarvittaessa täydentää, jotta kaikki ammattitaitovaatimukset tulevat kattavasti osoitetuiksi.

1.4 Henkilökohtaistaminen näyttötutkinnossa

Koulutuksen järjestäjä huolehtii näyttötutkintoon ja siihen valmistavaan koulutukseen hakeutumisen, tutkinnon suorittamisen sekä tarvittavan ammattitaidon hankkimisen henkilökohtaistamisesta.

Henkilökohtaistamisessa tulee ottaa huomioon ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (L 952/2011) 11 §:n säännökset opiskelijan oikeuksista ja velvollisuuksista sekä 13 §:n nojalla Opetushallituksen määräämät tutkintokohtaiset terveydentilavaatimukset.

Opetushallitus on antanut henkilökohtaistamista koskevan erillisen määräyksen (43/011/2006).

1.5 Ammattitaidon arviointi näyttötutkinnossa

Ammattitaidon arvioinnissa tulee perusteellisesti ja huolellisesti tarkastella sitä, miten tutkinnon suorittaja on osoittanut osaavansa sen, mitä tutkinnon perusteissa ko. tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksissa edellytetään. Arvioinnissa käytetään tutkinnon perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä. Arvioinnissa tulee käyttää monipuolisesti erilaisia ja ensisijaisesti laadullisia arviointimenetelmiä. Vain yhden menetelmän käytöllä ei välttämättä saada luotettavaa tulosta. Arvioinnissa otetaan huomioon ala- ja tutkintokohtaiset erityispiirteet tutkinnon perusteiden mukaisesti. Mikäli tutkinnon suorittajalla on luotettavia selvityksiä aikaisemmin osoitetusta osaamisesta, arvioijat arvioivat niiden vastaavuuden näyttötutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksiin. Arvioijat ehdottavat dokumentin tutkintotoimikunnalle tunnustettavaksi osaksi näyttötutkinnon suoritusta. Lopullisen päätöksen aiemmin osoitetun ja luotettavasti selvitetyn osaamisen tunnustamisesta tekee tutkintotoimikunta.

Ammattitaidon arviointi on prosessi, jossa arviointiaineiston keräämisellä ja arvioinnin dokumentoinnilla on keskeinen merkitys. Työelämän sekä opettajien edustajat tekevät kolmikantaisesti huolellisen ja monipuolisen arvioinnin. Jokaisen tutkinnon suorittajan tulee selvästi saada tietoonsa arvioinnin perusteet. Tutkinnon suorittajalle on annettava mahdollisuus suoritustensa itsearviointiin. Näyttötutkinnon järjestäjä laatii arvioinnin kohteena olevan tutkinnon osan suorittamisesta arviointipöytäkirjan, jonka arvioijat allekirjoittavat. Tutkinnon suorittajalle tämän jälkeen annettava palaute on osa hyvää arviointiprosessia. Lopullisen päätöksen arvioinnista tekee tutkintotoimikunta.

Arvioijat

Tutkinnon suorittajan ammattitaitoa arvioivilla henkilöillä tulee olla hyvä ammattitaito ko. näyttötutkinnon alalta. Tutkintotoimikunta ja näyttötutkinnon järjestäjä sopivat arvioijista näyttötutkintojen järjestämissopimuksessa.

Arvioinnin oikaisu

Tutkinnon suorittaja voi lainsäädännön mukaisen määräajan puitteissa pyytää arvioinnin oikaisua tutkintotoimikunnalta, jonka toimialaan ja -alueeseen kyseessä oleva tutkinto kuuluu. Kirjallinen oikaisupyynnö osoitetaan tutkintotoimikunnalle. Tutkintotoimikunta voi arvioijia kuultuaan velvoittaa toimittamaan uuden arvioinnin. Arviointia koskevasta oikaisuvaatimuksesta annettuun tutkintotoimikunnan päätökseen ei voi hakea muutosta valittamalla.

1.6 Todistukset

Tutkintotodistuksen ja todistuksen tutkinnon osan tai osien suorittamisesta antaa tutkintotoimikunta. Todistuksen valmistavaan koulutukseen osallistumisesta antaa koulutuksen järjestäjä. Opetushallitus on antanut määräyksen todistuksiin merkittävistä tiedoista.

Näyttötutkinnon osan tai osien suorittamisesta annetaan todistus silloin, kun näyttötutkintoon osallistuva sitä pyytää. Tutkintotodistuksen ja myös todistuksen tutkinnon osan tai osien suorittamisesta allekirjoittavat tutkintotoimikunnan edustaja ja näyttötutkinnon järjestäjän edustaja.

Opetushallituksen hyväksymään ammattikirjaan tehty merkintä näyttötutkinnon suorittamisesta on tutkintotodistukseen rinnastettava todistus näyttötutkinnon suorittamisesta. Näyttötutkinnon järjestäjä hankkii ja allekirjoittaa ammattikirjan. Ammattikirja on näyttötutkinnon suorittajalle maksullinen.

1.7 Näyttötutkintoon valmistava koulutus

Näyttötutkintoihin osallistumiselle ei voida asettaa koulutukseen osallistumista koskevia ennakkoehtoja. Pääsääntöisesti tutkinnot suoritetaan kuitenkin valmistavan koulutuksen yhteydessä. Koulutuksen järjestäjä päättää näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä tutkinnon perusteiden mukaisesti. Koulutus ja tutkintotilaisuudet on jäsennettävä tutkinnon osien mukaisesti. Näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen osallistuvalla tulee osana koulutusta järjestää mahdollisuus osallistua tutkintotilaisuuksiin ja suorittaa näyttötutkinto.

Valtioneuvoston asetuksessa (1033/2011) määriteltyihin ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin valmistaviin opintoihin sovelletaan opiskeluoikeuden peruuttamisesta ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (952/2011) 11 §:n 9 kohtaa. Näyttötutkintoon valmistavassa koulutuksessa tulee ottaa huomioon myös em. lain 13, 13 a ja 16 §:n säännökset.

1.7.1 Tutkintokohtaiset terveydentilavaatimukset ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa

Tutkintokohtaisten terveydentilavaatimusten tavoitteena on edistää turvallisuutta näyttötutkintona suoritettavissa ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa ja myöhemmin työelämässä.

Näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen sovelletaan säännöksiä esteettömyydestä ja opiskelijaksi ottamisen edellytyksistä ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 11 §:n (952/2011) viittaussäännökset ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 27, 27 a ja 27 b §:ssä (951/2011). Opiskelijaksi hakeutuvan terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä seikka ei saa olla esteenä opiskelijaksi ottamiselle. Opiskelijaksi ei kuitenkaan voida ottaa henkilöä, joka ei ole terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään kykenevä näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin tai työssäoppimiseen silloin, kun opintoihin sisältyy alaikäisen turvallisuutta, potilas- tai asiakasturvallisuutta taikka liikenteen turvallisuutta koskevia vaatimuksia.

Tämä edellyttää, ettei opintoihin liittyviä turvallisuusvaatimuksia voida täyttää ja sitä, ettei estettä voida kohtuullisin toimin esimerkiksi opiskelijahuollon ja opiskeluterveydenhuollon palveluilla, apuvälineillä tai muulla tuella poistaa. Mikäli toisten henkilöiden terveyden ja turvallisuuden suojeleminen tai liikenteen turvallisuus sitä edellyttävät, opiskelijaksi ottamisen esteenä voi olla aikaisemmin tapahtuneen opiskeluoikeuden peruuttamispäätöksen salaaminen ammattitutkintoon tai erikoisammattitutkintoon hakeutumisen yhteydessä.

Edellä mainitun perusteella tutkintokohtaiset terveydentilavaatimukset tulee ottaa huomioon näyttötutkintoon ja siihen valmistavaan koulutukseen hakeutumisen ja tarvittavan ammattitaidon hankkimisen henkilökohtaistamisessa. Tutkintokohtaiset terveydentilavaatimukset sisältyvät valtioneuvoston asetuksessa (1033/2011) määriteltyjen humanistisen ja kasvatustieteiden, tekniikan ja liikenteen alan, luonnonvara- ja ympäristöalan sekä sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan ammatti- ja erikoisammattitutkintojen perusteisiin.

Näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa (L 952/2011, 13 a §) opiskelijaksi hakeutuville tutkintokohtaisista terveydentilan ja toimintakyvyn vaatimuksista. Opiskelijaksi hakeutuvan tulee antaa pyydettyä näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen järjestäjälle opiskelijaksi ottamisen edellyttämät terveydentilaansa koskevat tiedot sekä mahdollinen tieto aikaisemmasta opiskeluoikeuden peruuttamisesta koskevasta päätöksestä. Opiskelijaksi hakeutuvan oma kuvaus nykyhetken terveydentilastaan riittää valintatilanteessa. Näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen järjestäjien tulee tarvittaessa tehdä yhteistyötä eri koulutusasteiden tai viranomaisten kanssa opiskelijavalinnassa välttämättömien tietojen saannissa ja antamisessa.

Opiskelijaksi hakeutuvan oikeusturvan kannalta on perusteltua, että häntä ei valita sellaiseen näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen, jonka mukaisissa käytännön tehtävissä tai työssäoppimisessa hän ei terveydentilansa tai toimintakykynsä vuoksi voisi toimia. Opiskelijavalintaa tehtäessä on kuitenkin otettava huomioon ammatteihin ja työhön sisältyvät moninaiset tehtävät. Saman tutkinnon sisällä voi olla tutkinnon osia, jotka edellyttävät erilaista terveydentilaa tai toimintakykyä ja mahdollistavat täten opiskelijalle yksilöllisiä ratkaisuja näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen suorittamisessa. Näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen järjestäjän tulee tarvittaessa selvittää yhdessä opiskelijan ja opiskelijahuollon henkilöstön kanssa opiskelijan mahdollisuus hakeutua muuhun näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen, jonka opiskelijaksi ottamisen edellytykset hän täyttää.

Opiskelijan terveydentilan ja toimintakyvyn muuttuminen ei saa keskeyttää opiskelijan näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta tai johtaa harkitsemattomaan koulutusammatin tai -alan vaihtoon. Terveydentilan ja toimintakyvyn muutoksista näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen aikana johtuvat käytännön ongelmat tulee voida ratkaista ensisijaisesti opiskelijalle sopivilla yksilöllisillä opetusjärjestelyillä ja henkilökohtaistamisella. Opintojen ohjaus, opiskelijan tuki, ergonomisiin työtapoihin ja apuvälineiden käyttöön ohjaaminen edistävät näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen suorittamista. Opiskelijan terveydentilan ja toimintakyvyn muuttuessa opiskelijahuollon, opiskeluterveydenhuollon ja työpaikkojen työterveyshuollon kanssa tehtävä yhteistyö on välttämätöntä.

Liikunnan ammattitutkinnon terveydentilavaatimukset

Henkilön terveydentilan tai toimintakyvyn osalta tulee arvioida mahdollisten sairauksien aiheuttamat rajoitteet ja sairauksien yksilöllinen hoitotilanne.

Opiskelijaksi ottamisen esteenä voi olla

- sellaiset psyykkiset ja fyysiset sairaudet tai vammat, jotka estävät käytännön tehtäviin tai työssäoppimiseen osallistumisen, kuten ajankohtainen hoitamaton psykoosi tai vakava toimintakykyä laskeva masennus tai tuki- ja liikuntaelimestön sairaus
- päihteiden ongelmakäyttö tai päihderiippuvuus.

2 Liikunnan ammattitutkinnossa osoitettava osaaminen, tutkinnon osat ja tutkinnon muodostuminen

2.1 Liikunnan ammattitutkinnossa osoitettava osaaminen

Liikunnan ammattitutkinnossa tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa liikunnan ammattilaisena toimimisessa ja liikkumaan ohjaamisessa. Valinnaisten tutkinnon osien suorittaneella on osaamista yksilölliseen liikunnanohjaukseen, liikuntataitojen ohjaamiseen, liikunta- ja ohjelmopalvelujen ohjaajana toimimiseen, liikuntajärjestössä toimimiseen, liikunnan tuotteistamiseen tai liikuntayrittäjänä toimimiseen. Halutessaan tutkinnon suorittaja voi täydentää ja syventää osaamistaan valitsemalla toiseksi valinnaiseksi tutkinnon osaksi tutkinnon osan toisesta ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta.

2.2 Tutkinnon osat ja tutkinnon muodostuminen

Liikunnan ammattitutkinnon suorittaminen edellyttää kahden pakollisen ja kahden valinnaisen tutkinnon osan suorittamista. Vähintään yhden valinnaisen tutkinnon osan tulee olla tutkinnon osista 3.3–3.8.

Taulukko 1. Liikunnan ammattitutkinnon osat ja tutkinnon muodostuminen

Liikunnan ammattitutkinto	
A	Pakolliset osat
3.1	Liikunnan ammattilaisena toimiminen
3.2	Liikkumaan ohjaaminen
B	Valinnaiset osat, joista valittava kaksi osaa
3.3	Yksilöllinen liikunnanohjaus
3.4	Liikuntataitojen ohjaaminen
3.5	Liikunta- ja ohjelmopalvelujen ohjaajana toimiminen
3.6	Liikuntajärjestössä toimiminen
3.7	Liikunnan tuotteistaminen
3.8	Liikuntayrittäjänä toimiminen
3.9	Tutkinnon osa toisesta ammattitutkinnosta
3.10	Tutkinnon osa erikoisammattitutkinnosta

3 Liikunnan ammattitutkinnossa vaadittava ammattitaito ja arvioinnin perusteet

Tutkinnon perusteissa vaadittu ammattitaito osoitetaan tutkintotoimikunnan hyväksymän liikunnan ammattitutkinnon järjestämissuunnitelman perusteella henkilökohtaistetuissa tutkintotilaisuuksissa aidossa toiminnassa, jolloin tutkinnon suorittaja osoittaa kattavasti tutkinnon perusteiden edellyttämän ammatillisen osaamisensa.

Tutkintotilaisuuksissa tutkinnon suorittaja osoittaa valmiuksia ja kykyä soveltaa osaamistaan vaihtelevissa tilanteissa ja toimintaympäristöissä. Hän myös osoittaa kykynsä arvioida kokemuksia ja ottaa käyttöön uusia toimintatapoja.

Arvioijat, jotka on perehdytetty arviointitehtävään, arvioivat tutkinnon suorittajan ammattitaidon tutkintotilaisuuksissa. Tutkinnon suorittajalle on annettava mahdollisuus suoritustensa itsearviointiin. Arvioijat arvioivat ja dokumentoivat tutkinnon suorittajan osoittaman osaamisen tutkinnon ammattitaitovaatimusten, arvioinnin kohteiden ja kriteerien mukaisesti. Tutkinnon suorittajalle annettava palaute arvioinnista on osa hyvää arviointiprosessia. Palaute voidaan antaa tutkinnon suorittajalle esimerkiksi arviointiesityksen tekemisen jälkeen.

Tutkinnon suorittajalle voidaan antaa mahdollisuus täydentää tutkintosuoritustaan suullisesti. Arvioijat kirjaavat keskustelun aikana tehdyt havainnot arviointilomakkeeseen. Näin varmistetaan tutkintosuoritusten kattavuus ja arvioinnin luotettavuus. Tämä mahdollisuus voidaan järjestää tutkinnon osassa vaadittavien tutkintosuoritusten jälkeen.

Liikunnan ammattitutkinto arvioidaan tutkinnon osa kerrallaan niin, että tutkinnon suorittajan ammattitaitoa verrataan tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksiin. Kolmikantainen arvioijaryhmä tekee tutkinnon osan kirjallisen arviointiesityksen tutkintotoimikunnalle sen jälkeen, kun tutkintosuoritukset on tehty kattavasti, luotettavasti ja tutkinnon perusteiden mukaisesti. Kolmikantaisen arvioijaryhmän jäsenet edustavat työnantajia, työntekijöitä ja opettajia.

A. Pakolliset tutkinnon osat

3.1 Liikunnan ammattilaisena toimiminen

Ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon suorittaja osaa

- toimia liikunnan toimintaympäristöissä
- noudattaa työtään ohjaavia säädöksiä
- noudattaa työnsä eettisiä periaatteita
- edistää liikunnan toimintaympäristön turvallisuutta
- edistää omaa työ- ja toimintakykyään
- arvioida ja kehittää osaamistaan liikunnan ammattilaisena.

Arviointi (arvioinnin kohteet ja kriteerit)

Tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset	
Tutkinnon suorittaja osaa toimia liikunnan toimintaympäristöissä.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Liikunnan toimintaympäristöissä toimiminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • laatii suunnitelman liikuntaan liittyvästä työtehtäväkokonaisuudesta • koordinoi työtehtäväkokonaisuuden toteuttamista • edistää työyhteisön tavoitteiden saavuttamista työtehtäväkokonaisuuden avulla • edistää liikunnallista toimintakulttuuria eri elämänvaiheissa olevien ihmisten elämäntilanteissa • ottaa toiminnassaan huomioon liikunnan yhteiskunnallisen merkityksen • hyödyntää toiminnassaan oman alansa tietoperustaa ottaen huomioon yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset ja vallitsevan kulttuurin • ottaa toiminnassaan huomioon liikunnan hallinnollisen rakenteen ja päätöksentekojärjestelmän • ottaa toiminnassaan huomioon työnsä edellyttämällä tavalla liikunta-alan toimijoiden erityispiirteet ja roolit • toimii moniammatillisen yhteistyön periaatteiden mukaisesti erilaisten julkisella, yksityisellä tai kolmannella sektorilla toimivien organisaatioiden kanssa • ottaa toiminnassaan huomioon työtehtäväkokonaisuuteen liittyviä rahoitusjärjestelmiä • edistää työssään taloudellista ja tuloksellista toimintaa

	<ul style="list-style-type: none"> • viestii selkeästi suullisesti ja kirjallisesti raportoidessaan asiakkaalle, asiakasryhmälle tai verkostolle • käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa työnsä tukena • toimii työssään asianmukaisesti suomen tai ruotsin kielellä sekä yhdellä vieraalla kielellä • toimii yhteistyökykyisesti erilaisten ihmisten kanssa myös monikulttuurisissa ympäristöissä • laatii työhön liittyvät asiakirjat ohjeiden mukaisesti • toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti • arvioi liikuntaan liittyvää työtehtäväkokonaisuutta ja sen toteutumista.
Omassa työyhteisössä toimiminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii itsenäisesti ja vastuullisesti omalla vastualueellaan • toimii työssään yhteistyökykyisesti • edistää toiminnallaan työyhteisön tasa-arvoa • edistää toiminnallaan työyhteisön työhyvinvointia ja myönteistä ilmapiiriä • edistää toiminnallaan työyhteisön toimivia vuorovaikutussuhteita.
Liikkumisympäristön huomioon ottaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hyödyntää työssään toiminta-alueen lähiliikunta- ja liikuntapaikkoja monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti tarpeen mukaan • hyödyntää arjen toimintaympäristöjä liikkumisympäristöinä • arvioi liikkumisympäristön saavutettavuutta, esteettömyyttä, turvallisuutta ja viihtyisyyttä • vaikuttaa työssään liikkumaan aktivoivan toimintaympäristön kehittämiseen.
Tutkinnon suorittaja osaa noudattaa työtään ohjaavia säädöksiä.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Säädösten, määräysten ja ohjeiden mukaan toimiminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii toimintaympäristössään ajantasaisten ja keskeisten liikunta-alaa koskevien säädösten mukaisesti • toimii liikunta-alaa ohjaavien kansallisten ja kansainvälisten sopimusten ja linjausten mukaisesti • toimii omalla vastualueellaan turvallisuussäädösten mukaisesti • toimii salassapitovelvollisuuden ja tietosuojasäädösten mukaisesti • toimii ilmoitusvelvollisuutta koskevien säädösten mukaisesti • hankkii toimintaansa tarvittavat luvat.

Tutkinnon suorittaja osaa noudattaa työnsä eettisiä periaatteita.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Eettisten periaatteiden mukaan toimiminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii liikunta-alan eettisten periaatteiden ja arvojen mukaisesti • toimii työyhteisön arvojen ja sovittujen toimintaa ohjaavien periaatteiden mukaisesti • toimii tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäen • ottaa toiminnassaan huomioon ammatillisesti asiakkaiden erilaiset ihmiskäsitykset, elämäkatsomukset ja vakaumukset.
Tutkinnon suorittaja osaa edistää liikunnan toimintaympäristön turvallisuutta.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Toimintaympäristön turvallisuuden edistäminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii turvallisesti ja vastuullisesti työtehtävässään • toimii vastuullisesti ennaltaehkäisemällä turvallisuusriskejä • toimii vastuullisesti havaittujen turvallisuusriskien poistamiseksi • noudattaa ohjelmapalvelujen turvallisuuteen liittyviä sääädöksiä toimintansa edellyttämässä laajuudessa • laatii tarvittavat työtehtäväkokonaisuuteen liittyvät turvallisuusdokumentit.
Työturvallisuuden edistäminen työyhteisössä	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii vastuullisesti ennaltaehkäisemällä työturvallisuus- ja tapaturmariskejä työyhteisössä • toimii vastuullisesti havaittujen työturvallisuusriskien poistamiseksi työyhteisössä.
Tutkinnon suorittaja osaa edistää omaa työ- ja toimintakykyään.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Oman työ- ja toimintakyvyn edistäminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • huolehtii terveytensä kannalta riittävästä fyysisestä aktiivisuudesta • käyttää työssään fyysistä aktiivisuutta ja terveyttä edistäviä työtapoja • käyttää ergonomisia työtapoja • huolehtii aktiivisesti omasta psyykkisestä työ- ja toimintakyvystään • huolehtii aktiivisesti omasta sosiaalisesta työ- ja toimintakyvystään • ottaa huomioon liikunta-alan toiminnan kuormittavuustekijöiden vaikutuksen omaan työhyvinvointiinsa • huolehtii riittävästä palautumisesta • noudattaa terveitä elämäntapoja.

Tutkinnon suorittaja osaa arvioida ja kehittää osaamistaan liikunnan ammattilaisena.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Oman osaamisen arviointi ja kehittäminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • arvioi omaa osaamistaan ja kehittymistarpeitaan liikunnan ammattilaisena realistisesti • kehittää omaa ammattitaitoaan työn asettamien tarpeiden mukaisesti • ottaa palautetta vastaan asiallisesti, käyttää vertaisarviointia ja hyödyntää saamaansa palautetta ammatillisesti • arvioi osaamistaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Ammattitaidon osoittamistavat

Liikunnan ammattilaisena toimiminen -tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan todellisissa työelämän tehtävissä erilaisissa toimintaympäristöissä ja asiakastyössä.

Tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa suunnittelemalla ja toteuttamalla liikuntaan liittyvän työtehtäväkokonaisuuden. Tutkinnon suorittaja laatii työtehtäväkokonaisuuden suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin liittyvät dokumentit.

Arvioijat seuraavat ja arvioivat tutkinnon suorittajan toimintaa sekä antavat siitä kirjallisen arvion. Tutkinnon suorittaja voi täydentää tutkintosuorituksiaan tutkintotilaisuuden aikana suullisesti ja mahdollisesti toiminnassa syntyneillä dokumenteilla. Arvioituina dokumentit muodostavat osan arviointiaineistoa. Tutkinnon suorittajan arviointiaineisto muodostuu tutkintotilaisuuksista saaduista arvioijien lausunnoista, arvioiduista täydentävistä dokumenteista ja tutkinnon suorittajan itsearvioinnista.

3.2 Liikkumaan ohjaaminen

Ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon suorittaja osaa

- suunnitella terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa
- edistää liikunnan harrastamista
- toimia ammatillisessa vuorovaikutuksessa liikunnan asiakasryhmän kanssa
- arvioida liikuntasuunnitelman toteutumista
- edistää liikuntatilanteiden turvallisuutta
- arvioida ja kehittää omaa osaamistaan.

Arviointi (arvioinnin kohteet ja kriteerit)

Tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset	
Tutkinnon suorittaja osaa suunnitella terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Asiakasryhmän liikuntatarpeiden ja tavoitteiden kartoittaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • kartoittaa asiakasryhmän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen tason tarkoituksenmukaisilla menetelmillä • selvittää asiakasryhmän liikuntaan liittyvät tavoitteet • selvittää asiakkaiden mahdolliset terveydelliset rajoitukset • selvittää asiakkaiden mahdolliset liikuntaan liittyvät erityistarpeet.
Liikunnan yksilöllisten erityistarpeiden huomioon ottaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii liikunnan asiakasryhmän kanssa asiakaslähtöisesti ottaen huomioon elämänsä eri vaiheisiin, kuten lapsuuteen, nuoruuteen ja ikääntymiseen, liittyvät erityispiirteet • hyödyntää työssään tietoa terveyden ja toimintakyvyn vaikutuksista asiakkaiden liikuntaan • ottaa huomioon asiakkaiden yksilölliset tavoitteet • hyödyntää tietoa asiakkaiden erityiskysymyksistä ja liikkumisen edistämisen haasteista • toimii ammatillisesti erilaisten kieli- ja kulttuuritaustaisten ihmisten kanssa • ohjaa tarvittaessa asiakkaita edelleen muille asiantuntijoille.
Terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan suunnittelu	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • laatii asiakasryhmälle terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikuntasuunnitelman • edistää asiakkaiden terveyden kannalta riittävän päivittäisen fyysisen aktiivisuuden toteutumista • tukee asiakkaita löytämään mielekkäitä fyysisen aktiivisuuden muotoja • valitsee liikuntamuodot asiakasryhmän liikuntatarpeiden ja tavoitteiden mukaan • ottaa huomioon asiakkaiden saavutettavissa olevat liikuntamahdollisuudet • ottaa huomioon asiakasryhmän fyysisen ja psyykkisen turvallisuuden • ottaa huomioon terveystieteen osa-alueet, kuten kestävyyskunto, tuki- ja liikuntaelimestön kunto, motorinen kunto, aineenvaihdunta ja kehon koostumus • ottaa huomioon liikunnan Käypä hoito -suositukset • noudattaa terveystavoitteisia liikuntasuosituksia.

Tutkinnon suorittaja osaa edistää liikunnan harrastamista.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Liikuntamotivaation lisääminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ohjaa asiakasta löytämään liikunnasta hyvää oloa, iloa ja virkistystä • luo ohjauksellaan asiakkaille onnistumisen elämyksiä • tarjoaa asiakkaille erilaisia harjoitteluun liittyviä vaihtoehtoja • luo ryhmään kannustavan ilmapiirin, jossa kaikki yksilöt hyväksytään • huolehtii yhteisesti sovittujen toimintasääntöjen noudattamisesta.
Omatoimisen liikunnan tukeminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ohjaa asiakkaita sovittamaan fyysisen aktiivisuuden osaksi arkielämää • ohjaa asiakkaita sovittamaan yhteen ohjatun ja omatoimisen liikunnan • vaikuttaa arkiliikunnan esteenä olevien asenteiden poistumiseen.
Terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan ohjaaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ohjaa monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti erilaisia liikuntamuotoja asiakasryhmälle laaditun liikuntasuunnitelman mukaisesti • käyttää monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti erilaisia ohjausmenetelmiä • käyttää ryhmäytymistä edistäviä toimintatapoja • eriyttää liikuntaa ottaen huomioon yksilön ja ryhmän tarpeet • soveltaa liikuntaa ottaen huomioon yksilön ja ryhmän tarpeet • käyttää tarvittavia apuvälineitä ja avustaa tarvittaessa • ottaa huomioon ympäristön ja varusteiden soveltuvuuden, turvallisuuden ja hygieenisyyden • hyödyntää tietoa yleisimmistä sairauksista ja niiden aiheuttamista muutoksista liikunta- ja toimintakyvyssä, kun ohjaa asiakkaita • kertoo asiakkaille liikuntamuotoihin ja liikunnan rasittavuuteen liittyvistä turvallisuusnäkökohdista • ohjaa asiakkaita ehkäisemään ja hoitamaan urheiluvammoja • perustelee liikunnan ja terveyden välisen yhteyden • perustelee liikunnan yhteyden toimintakykyyn ja päivittäiseen jaksamiseen • perustelee liikunnan fyysiset vaikutukset • perustelee liikunnan psyykkisen ja sosiaalisen merkityksen • kertoo palautumisen, lihaskuormituksen ja riittävän unen vaikutuksista liikunnan harrastamiseen • kertoo ravinnon ja päihitteettömyyden vaikutuksista liikunnan harrastamiseen

	<ul style="list-style-type: none"> • huolehtii omalta osaltaan toimintaympäristön savuttomuudesta ja päihteettömyydestä • käyttää tarvittaessa omaa työtään helpottavia apuvälineitä.
Tutkinnon suorittaja osaa toimia ammatillisessa vuorovaikutuksessa liikunnan asiakasryhmän kanssa.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Ammatillisessa vuorovaikutuksessa toimiminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ottaa toiminnassaan huomioon luottamuksen syntyyn ja ylläpitämiseen liittyvät tekijät • kuuntelee asiakkaita aktiivisesti • ottaa huomioon asiakkaiden tarpeet ja toiveet • luo avoimen ja kannustavan ilmapiirin • toimii ammatillisesti vuorovaikutussuhteen eri vaiheissa asiakkaiden kanssa • toimii yhteistyökykyisesti erilaisten ihmisten kanssa • toimii tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti • antaa palautetta yksilölle ja ryhmälle asianmukaisella tavalla ja erilaisin menetelmin • käyttää vuorovaikutussuhteessa tarkoituksenmukaisesti erilaisia menetelmiä.
Tutkinnon suorittaja osaa arvioida liikuntasuunnitelman toteutumista.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Liikuntasuunnitelman toteutumisen arviointi	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • arvioi tavoitteiden mukaisesti asiakkaiden kehittymistä • arvioi asiakkaiden motivoitumista toimintaan • hyödyntää toiminnasta saamaansa palautetta • mukauttaa ohjelmaa tarvittaessa • dokumentoi liikuntasuunnitelman toteutumisen.
Tutkinnon suorittaja osaa edistää liikuntatilanteiden turvallisuutta.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Turvallisuusvaatimusten noudattaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii työssään vastuullisesti • varmistaa, että käytettävillä liikuntapaikoilla on turvallisuussuunnitelma • laatii tarvittaessa turvallisuussuunnitelman käyttämiensä liikuntapaikkoihin • noudattaa käyttämiensä liikuntapaikkojen turvallisuusmääräyksiä ja -suunnitelmia

	<ul style="list-style-type: none"> • työskentelee liikuntatilanteiden turvallisuuden edellyttämällä tavalla • noudattaa ohjatun liikunnan vakuutuskäytäntöjä • noudattaa ohjelmapalvelujen turvallisuuteen liittyviä säädöksiä toimintansa edellyttämässä laajuudessa.
Turvallisuusriskien ennakointi	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • ennakoi ja ennaltaehkäisee liikuntatilanteiden turvallisuus- ja tapaturmariskejä • ennakoi ja ennaltaehkäisee uhka-, väkivalta- ja kriisitilanteiden syntymistä.
Ensiavun antaminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • antaa ensiavun EA1-tasolla • huolehtii tarvittaessa asiakkaan toimittamisesta hoitoon sairaus- ja tapaturmatilanteissa • tiedottaa sovitulla tavalla asiakkaan sairastumisesta tai tapaturmasta esimiehelleen ja asiakkaan huoltajille • toimii ensiaputilanteessa ammatillisesti huomioiden kokonaistilanteen.
Tutkinnon suorittaja osaa arvioida ja kehittää omaa osaamistaan.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Oman osaamisen arviointi ja kehittäminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • arvioi omaa liikkumaan ohjaamisen osaamistaan ja kehittymistarpeitaan realistisesti • ottaa vastaan palautetta, käyttää vertaisarviointia ja hyödyntää saamaansa palautetta ammatillisesti • kehittää liikkumaan ohjaamisen osaamistaan.

Ammattitaidon osoittamistavat

Liikkumaan ohjaaminen -tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan todellisissa työelämän tehtävissä erilaisissa toimintaympäristöissä ja asiakastyössä.

Tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa suunnittelemalla terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa valitulle ryhmälle sekä ohjaamalla kannustavasti, monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti ryhmää liikkumaan. Tutkinnon suorittaja laatii liikunnan suunnitteluun, ohjaamiseen, arviointiin ja turvallisuuteen liittyvät dokumentit.

Arvioijat seuraavat ja arvioivat tutkinnon suorittajan toimintaa sekä antavat siitä kirjallisen arvion. Tutkinnon suorittaja voi täydentää tutkintosuorituksiaan tut-

kintotilaisuuden aikana suullisesti ja mahdollisesti toiminnassa syntyneillä dokumenteilla. Arvioituina dokumentit muodostavat osan arviointiaineistoa. Tutkinnon suorittajan arviointiaineisto muodostuu tutkintotilaisuuksista saaduista arvioijien lausunnoista, arvioituista täydentävistä dokumenteista ja tutkinnon suorittajan itsearviointista.

B. Valinnaiset tutkinnon osat

3.3 Yksilöllinen liikunnanohjaus

Ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon suorittaja osaa

- luoda luottamuksellisen asiakassuhteen
- kartoittaa asiakkaan liikuntaan liittyvät yksilölliset tarpeet
- laatia asiakkaalle yksilöllisen liikuntaohjelman
- ohjata asiakasta liikuntaohjelman toteuttamisessa
- ohjata asiakasta terveelliseen elämäntapaan
- arvioida ja kehittää omaa osaamistaan yksilöllisen liikuntaohjelman ohjaajana.

Arviointi (arviointin kohteet ja kriteerit)

Tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset	
Tutkinnon suorittaja osaa luoda luottamuksellisen asiakassuhteen.	
Arviointin kohteet	Arviointin kriteerit
Luottamuksellisen asiakassuhteen luominen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • toimii empaattisesti luodessaan asiakassuhdetta • ottaa toiminnassaan huomioon luottamuksen syntyyn ja ylläpitämiseen liittyvät tekijät • toimii vuorovaikutustilanteissa asiakasta kunnioittavasti • kuuntelee asiakasta aktiivisesti.
Tutkinnon suorittaja osaa kartoittaa asiakkaan liikuntaan liittyvät yksilölliset tarpeet.	
Arviointin kohteet	Arviointin kriteerit
Asiakkaan liikuntaan liittyvien yksilöllisten tarpeiden kartoittaminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • kartoittaa asiakkaan toimintakyvyn, fyysisen aktiivisuuden, liikunnallisen tason ja terveystason tarkoituksenmukaisilla testeillä tai menetelmillä • selvittää asiakkaan liikuntaan liittyvät tavoitteet • selvittää asiakkaan mahdolliset terveydelliset rajoitteet • selvittää asiakkaan liikuntaan liittyvät mahdollisuudet, resurssit ja rajoitteet • ohjaa tarvittaessa asiakkaan edelleen muille asiantuntijoille.

Tutkinnon suorittaja osaa laatia asiakkaalle yksilöllisen liikuntaohjelman.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Yksilöllisen liikuntaohjelman laatiminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • laatii asiakkaalle kattavan terveyttä ja kokonaisvaltaista hyvinvointia edistävän liikuntasuunnitelman, joka sisältää jakso- ja harjoitussuunnitelmat • ottaa huomioon asiakkaan tarpeet ja tavoitteet • ottaa huomioon asiakkaan liikuntaan vaikuttavat tekijät • valitsee yhdessä asiakkaan kanssa tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisimmat liikuntamuodot • noudattaa terveystavoitteisia liikuntasuosituksia • ottaa huomioon terveyskunnan osa-alueet, kuten kestävyyskunto, tuki- ja liikuntaelimestön kunto, motorinen kunto, aineenvaihdunta ja kehon koostumus • hyödyntää suunnittelussa tietoa ihmisen anatomiasta ja fysiologiasta • ottaa suunnitelmassa huomioon ravinnon, levon, palautumisen ja riittävän unen merkityksen • ottaa huomioon asiakkaan fyysisen ja psyykkisen turvallisuuden.
Tutkinnon suorittaja osaa ohjata asiakasta liikuntaohjelman toteuttamisessa.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Liikuntamotivaation lisääminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ohjaa asiakasta löytämään liikunnasta hyvää oloa, iloa ja virkistystä • luo ohjauksellaan asiakkaalle onnistumisen elämyksiä • tarjoaa asiakkaalle erilaisia harjoitteluun liittyviä vaihtoehtoja • kannustaa asiakasta mahdollisissa vastoinkäymisissä.
Vuorovaikutus liikunnanohjaustilanteessa	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • kuuntelee asiakasta aktiivisesti • luo avoimen ja kannustavan ilmapiirin • toimii ammatillisesti vuorovaikutussuhteen eri vaiheissa asiakkaan kanssa • toimii yhteistyökykyisesti erilaisten asiakkaiden kanssa • antaa palautetta asiakkaalle asianmukaisella tavalla ja erilaisin menetelmin • käyttää vuorovaikutussuhteessa tarkoituksenmukaisesti erilaisia menetelmiä.
Yksilöllisen liikuntaohjelman ohjaaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ohjaa asiakkaalle tarkoituksenmukaisesti erilaisia liikuntamuotoja laaditun liikuntaohjelman mukaisesti

	<ul style="list-style-type: none"> • ottaa huomioon käytettävissä olevat tilat ja liikuntavälineet • ottaa huomioon ympäristön ja varusteiden soveltuvuuden, turvallisuuden ja hygieenisyyden • käyttää tarvittavia apuvälineitä ja avustaa tarvittaessa • hyödyntää ohjauksessa tietoa ihmisen anatomiasta ja fysiologiasta • perustelee asiakkaalle sopivan liikunnan määrän ja liikuntamuodot • perustelee asiakkaalle liikunnan ja terveyden välisen yhteyden • perustelee asiakkaalle liikunnan yhteyden toimintakykyyn ja päivittäiseen jaksamiseen • perustelee asiakkaalle liikunnan fyysiset vaikutukset • perustelee asiakkaalle liikunnan psyykkisen ja sosiaalisen merkityksen • kertoo asiakkaalle liikuntamuotoihin ja liikunnan rasittavuuteen liittyvät turvallisuusnäkökohdat • ohjaa tarvittaessa keskeyttämään harjoittelun • ohjaa asiakasta urheiluvammojen ennaltaehkäisyssä ja hoidossa • ohjaa asiakasta tarvittavassa lihashuollossa • toimii työssään vastuullisesti • noudattaa turvallisuusmääräyksiä.
Tutkinnon suorittaja osaa ohjata asiakasta terveelliseen elämäntapaan.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Liikunnalliseen elämäntapaan ohjaaminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • ohjaa asiakasta tekemään terveyttä ja hyvinvointia edistäviä valintoja • vaikuttaa asiakkaan arkiliikunnan esteinä olevien asenteiden poistumiseen • ohjaa asiakasta sovittamaan fyysisen aktiivisuuden osaksi arkielämää • ohjaa asiakasta tekemään fyysisistä aktiivisuutta lisääviä valintoja arjessaan • ohjaa asiakasta sovittamaan yhteen ohjatun ja omatoimisen liikunnan • ohjaa asiakasta löytämään tekijät, jotka auttavat tätä noudattamaan pysyvästi liikunnallista elämäntapaa.
Terveellisiin ravintotottumuksiin ohjaaminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • kartoittaa asiakkaan ravintotottumukset tarkoituksenmukaisilla menetelmillä • välittää asiakkaalle tietoa kansallisista ravitsemussuosituksista ottaen huomioon asiakkaan tarpeet • välittää asiakkaalle tietoa pääenergiaravintoaineista ja niiden merkityksestä hyvinvointiin • opastaa suojaravintoaineiden käyttöä noudattaen kansallisia ravitsemussuosituksia

	<ul style="list-style-type: none"> • ohjaa asiakasta tarkoituksenmukaisilla menetelmillä kohti oikeaa ateriarytmiä ja energiatasapainoa • välittää tietoa ravitsemussuosituksista ennen fyysistä suoritusta, suorituksen aikana ja palautumisvaiheessa • ohjaa asiakasta tarvittaessa painonhallinnassa • osaa tarvittaessa hyödyntää tietoa eri päihteiden käytön haitoista ja riskeistä • välittää tietoa päihteiden käytön vaikutuksista liikuntasuoritukseen ja hyvinvointiin • ohjaa asiakkaan tarvittaessa muille asiantuntijoille.
Rasituksen ja levon yhteensovittaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • kertoo palautumisen, levon ja riittävän unen merkityksestä suorituskykyyn ja hyvinvointiin • ohjaa asiakasta sovittamaan arjessaan yhteen rasituksen ja levon.
Liikuntasuunnitelman toteutumisen arviointi	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • arvioi ja testaa tavoitteiden mukaisesti asiakkaan kehittymistä eri osa-alueilla • arvioi asiakkaan motivoitumista liikunnallisen elämäntavan noudattamiseen • mukauttaa suunnitelmaa tarvittaessa • dokumentoi liikuntasuunnitelman toteutumisen.
Tutkinnon suorittaja osaa arvioida ja kehittää omaa osaamistaan yksilöllisen liikuntaohjelman ohjaajana.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Oman osaamisen arviointi ja kehittäminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • arvioi omaa osaamistaan yksilöllisen liikuntaohjelman ohjaajana realistisesti • ottaa vastaan palautetta, käyttää vertaisarviointia ja hyödyntää saamaansa palautetta ammatillisesti • kehittää yksilöllisen liikunnanohjauksen osaamistaan • seuraa oman alansa kehitystä ja hyödyntää alansa asiantuntijaverkostoa.

Ammattitaidon osoittamistavat

Yksilöllinen liikunnanohjaus -tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan todellisissa työelämän tehtävissä erilaisissa toimintaympäristöissä ja asiakastyössä.

Tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa laatimalla asiakkaalle kattavan terveystä ja kokonaisvaltaista hyvinvointia edistävän liikuntasuunnitelman sekä oh-

jaamalla asiakasta sen toteuttamisessa. Tutkinnon suorittaja laatii yksilöllisen liikunnanohjauksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin liittyvät dokumentit. Arvioijat seuraavat ja arvioivat tutkinnon suorittajan toimintaa sekä antavat siitä kirjallisen arvion. Tutkinnon suorittaja voi täydentää tutkintosuorituksiaan tutkintotilaisuuden aikana suullisesti ja mahdollisesti toiminnassa syntyneillä dokumenteilla. Arvioituina dokumentit muodostavat osan arviointiaineistoa. Tutkinnon suorittajan arviointiaineisto muodostuu tutkintotilaisuuksista saaduista arvioijien lausunnoista, arvioituista täydentävistä dokumenteista ja tutkinnon suorittajan itsearvioinnista.

3.4 Liikuntataitojen ohjaaminen

Ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon suorittaja osaa

- suunnitella liikuntataitojen ohjaamista
- edistää liikuntataitojen oppimista
- arvioida liikuntataitojen kehittymistä
- arvioida ja kehittää omaa osaamistaan liikuntataitojen ohjaajana.

Arviointi (arviointin kohteet ja kriteerit)

Tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset	
Tutkinnon suorittaja osaa suunnitella liikuntataitojen ohjaamista.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Liikunnan perustaitojen kartoittaminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • havainnoi yksilön liikunnan perustaitoja • testaa tarkoituksenmukaisella tavalla yksilön liikunnan perustaitoja • tunnistaa ja kirjaa yksilön liikunnan perustaitojen kehittymisen vaiheen • määrittelee tavoitteet kartoitusten perusteella.
Lajitaitojen kartoittaminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • havainnoi yksilön lajitaitoja valitussa liikuntalajissa • testaa tarkoituksenmukaisella tavalla yksilön lajitaitoja • tunnistaa ja kirjaa yksilön taitotason • määrittelee tavoitteet kartoitusten perusteella.
Liikuntataitojen oppimista edistävien harjoitussuunnitelmien laatiminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • laatii tavoitteellisen vuosisuunnitelman, joka sisältää suunnitelmat liikunnan perustaitojen ja valitun liikuntalajin lajitaitojen kehittämiseen • jaksottaa vuosisuunnitelman tarkoituksenmukaisella tavalla • laatii tuntisuunnitelmat harjoitusjaksoille

	<ul style="list-style-type: none"> • valitsee liikuntamuodot tavoitteiden mukaisesti • hyödyntää liikuntataitojen oppimiseen liittyvää teoriatietoa ja käsitteitä • ottaa huomioon liikuntataitojen oppimisen vaiheet • ottaa huomioon siirtovaikutuksen merkityksen liikuntataitojen oppimisessa • ottaa huomioon liikkujan toimintakyvyn.
Tutkinnon suorittaja osaa edistää liikuntataitojen oppimista.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Liikuntamotivaation lisääminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • luo ohjauksellaan yksilölle onnistumisen elämyksiä • antaa yksilölle mahdollisuuden tehdä valintoja harjoitteluun liittyvissä asioissa • luo kannustavan ilmapiirin, jossa kaikki yksilöt hyväksytään • huolehtii yhteisesti sovittujen sääntöjen noudattamisesta.
Liikunnan perustaitojen ohjaaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ottaa huomioon havaintojen ja testien tulokset liikunnan perustaitoja ohjatessaan • ohjaa perustaitojen oppimista riittävän hyvälle tasolle lajitaitojen oppimisen pohjaksi.
Liikuntataitojen oppimista edistävien harjoitteiden ja oppimisympäristöjen luominen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii ohjaustilanteessa tuloksellisesti suhteessa asetettuihin tavoitteisiin • ohjaa valitun lajin liikuntataitojen oppimista tukevia harjoitteita • muokkaa harjoitusympäristöjä oppimista edistäviksi • vaihtelee harjoitusympäristöjä tarkoituksenmukaisesti • vaihtelee harjoitteita tarkoituksenmukaisesti • kannustaa yrittämään harjoitteita • sallii erehtymisen osana oppimisprosessia • asettaa jokaiselle yksilölle sopivankokoiset haasteet • aktivoi ohjauksellaan yksilön eri aistikanavia • perustelee valitsemansa menetelmät oppimisen ja opettamisen näkökulmasta • käyttää erilaisia opetusmenetelmiä vaihtelevasti tilanteen mukaan • käyttää leikkiä tarkoituksenmukaisesti liikuntataitojen oppimisen edistämiseksi • eriyttää ohjaustaan ottaen huomioon erilaiset oppimistyylit • soveltaa liikuntaa tarvittaessa • toimii työssään vastuullisesti • noudattaa turvallisuusmääryksiä.

Taitoharjoittelun ohjaaminen oppimisen alkuvaiheessa	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • ohjaa liikuntataidon ydinosan harjoitteluun • eriyttää ohjausta eri taitotasolle • lisää vaatimustasoa taitojen kehittymisen mukaan • ohjaa yksilöä keskittymään omaan harjoitteluunsa • käyttää harjoittelussa erilaisia ryhmätyömuotoja • kuuntelee yksilöä ja ymmärtää epäonnistumisia • keskustelee ja kannustaa yksilöä yrittämään ja kokeilemaan lisää.
Taitoharjoittelun ohjaaminen oppimisen harjoitteluvaiheessa	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • lisää harjoitteluun taitoelementtejä • ohjaa harjoitteluun paljon toistoja • eriyttää harjoittelua • ohjaa yksilöllistä harjoittelua • lisää vaihtelua harjoittelussa.
Taitoharjoittelun ohjaaminen lopullisessa taitojen oppimisen vaiheessa	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • muokkaa harjoitteluympäristöä ja tehtävää • harjoituttaa muuttuvissa ja satunnaisolosuhteissa • ohjaa mielikuvaharjoittelua ja ideomotorista harjoittelua • ohjaa kehon sisäisen palautteen tarkkaan analysointiin • käyttää osaharjoitteita aiempaa enemmän.
Palautteen antaminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • antaa tietoa suorituksesta • antaa tietoa lopputuloksesta • odottaa yksilön aistimusten ja ajatusten jäsentymistä ennen palautteen antamista • antaa palautetta harkitusti ja sopivasti ajoitettuna • antaa yksilön arvioida itse omaa suoritustaan.
Omatoimisen harjoittelun tukeminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • ohjaa yksilöä omatoimiseen harjoitteluun • sovittaa yhteen yksilön ohjatun ja itsenäisen fyysisen aktiivisuuden.
Tutkinnon suorittaja osaa arvioida liikuntataitojen kehittymistä.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Liikuntataitojen kehittymisen arviointi	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • arvioi yksilön liikuntataitojen kehittymistä tarkoituksenmukaisella testillä tai menetelmällä • mukauttaa ohjelman yksilön tarpeiden muuttuessa • dokumentoi harjoitussuunnitelmien toteutumisen.

Tutkinnon suorittaja osaa arvioida ja kehittää omaa osaamistaan liikuntataitojen ohjaajana.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Oman osaamisen arviointi ja kehittäminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • arvioi omaa ammatillista osaamistaan liikuntataitojen ohjaajana realistisesti • hyödyntää saamansa palautetta ammattitaitonsa kehittämiseen • hyödyntää liikunnan uutta tutkimustietoa, koulutusta tai muuta saatavilla olevaa tukea ammattitaitonsa kehittämiseen.

Ammattitaidon osoittamistavat

Liikuntataitojen ohjaaminen -tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan todellisissa työelämän tehtävissä erilaisissa toimintaympäristöissä ja asiakastyössä.

Tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa laatimalla valitulle yksilölle tai ryhmälle valitun lajin perus- ja lajitaitojen oppimista edistävät suunnitelmat, edistämällä liikuntataitojen kehittymistä tarkoituksenmukaisin menetelmin sekä arvioimalla suunnitelmien toteutumista. Tutkinnon suorittaja laatii liikuntataitojen ohjaamiseen sekä sen suunnitteluun ja arviointiin tarvittavat dokumentit.

Arvioijat seuraavat ja arvioivat tutkinnon suorittajan toimintaa sekä antavat siitä kirjallisen arvion. Tutkinnon suorittaja voi täydentää tutkintosuorituksiaan tutkintotilaisuuden aikana suullisesti ja mahdollisesti toiminnassa syntyneillä dokumenteilla. Arvioituina dokumentit muodostavat osan arviointiaineistoa. Tutkinnon suorittajan arviointiaineisto muodostuu tutkintotilaisuuksista saaduista arvioijien lausunnoista, arvioiduista täydentävistä dokumenteista ja tutkinnon suorittajan itsearvioinnista.

3.5 Liikunta- ja ohjelmapalvelujen ohjaajana toimiminen

Ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon suorittaja osaa

- suunnitella liikunta- ja ohjelmapalveluja
- ohjata liikunta- ja ohjelmapalvelutoiminnassa käytettäviä liikuntamuotoja
- huolehtia liikunta- ja ohjelmapalvelujen toimintaympäristön turvallisuudesta
- arvioida ja kehittää omaa osaamistaan liikunta- ja ohjelmapalvelujen ohjaajana.

Arviointi (arvioinnin kohteet ja kriteerit)

Tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset	
Tutkinnon suorittaja osaa suunnitella liikunta- ja ohjelmapalveluja.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Liikunta- ja ohjelmapalvelujen suunnittelu	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee liikunta- ja ohjelmapalveluja erilaisille kohderyhmille ja erilaisiin olosuhteisiin • valitsee tarkoituksenmukaiset liikunta- ja ohjelmapalveluihin liittyvät liikuntamuodot • ottaa huomioon asiakkaiden henkilökohtaiset toiveet • ottaa huomioon palvelujen saavutettavuuden • hyödyntää oman alueensa palveluja • toimii yhteistyössä liikunta- ja ohjelmapalveluihin liittyvien sidosryhmien kanssa • ottaa huomioon liikunta- ja ohjelmapalvelujen roolin osana matkailualaa.
Tutkinnon suorittaja osaa ohjata liikunta- ja ohjelmapalvelutoiminnassa käytettäviä liikuntamuotoja.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Liikunta- ja ohjelmapalvelutoiminnassa käytettävien liikuntamuotojen ohjaaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ohjaa monipuolisesti erilaisia liikunta- ja ohjelmapalveluihin liittyviä liikuntamuotoja • käyttää vaihtelevasti erilaisia ohjausmenetelmiä • toimii joustavasti erilaisissa tilanteissa • ottaa ohjaamisessaan huomioon asiakkaiden tarpeet ja oppimistyylit • ottaa huomioon toimintaympäristön erityispiirteet • ottaa huomioon olosuhteet ja niiden vaihtelun • ottaa huomioon asiakkaiden iän, toimintakyvyn ja taidot • havainnollistaa eri lajien suoritustekniikoita • käyttää ohjauksessa hyväkseen tietoa eri liikuntamuotojen historiasta ja säännöistä • arvioi asiakkaiden taitojen kehittymistä ja ottaa sen huomioon ohjauksessaan • toimii luontevasti ryhmän johtajana • toimii vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti erilaisten asiakkaiden kanssa • käyttää vuorovaikutustilanteissa tarkoituksenmukaisesti erilaisia menetelmiä

	<ul style="list-style-type: none"> • ottaa huomioon asiakkaiden kieli- ja kulttuuritaustan • ohjaa asiakkaita suomen tai ruotsin kielellä sekä vähintään yhdellä vieraalla kielellä.
Liikunta- ja ohjelmapalveluissa käytettävien välineiden ja laitteiden käyttö	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • käyttää monipuolisesti liikunta- ja ohjelmapalveluissa käytettäviä välineitä ja laitteita • käyttää toiminnassa asianmukaisia ja hyväkuntoisia välineitä • huolehtii käytettävien välineiden kunnostuksesta • pukeutuu tarkoituksenmukaisesti ohjelmapalvelu- ja ohjaustilanteissa.
Tutkinnon suorittaja osaa huolehtia liikunta- ja ohjelmapalvelujen toimintaympäristön turvallisuudesta.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Turvallisuusvaatimusten noudattaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii vastuullisesti • noudattaa eri liikuntamuotojen turvallisuusvaatimuksia • noudattaa ohjatun liikunnan vakuutusikäytäntöjä • noudattaa ohjelmapalvelutoimintaan liittyvien erikoisaktiviteettien ohjaamisen edellyttämiä pätevyysvaatimuksia • noudattaa ohjelmapalvelujen turvallisuuteen liittyviä säädöksiä • laatii vaadittavat turvallisuusdokumentit ja toimii niiden mukaisesti • toimii ammatillisesti työhönsä liittyvissä erikois- ja hätätilanteissa.
Ensiavun antaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • antaa ensiavun EA2-tasolla • huolehtii tarvittaessa asiakkaan toimittamisesta hoitoon sairaus- ja tapaturmatilanteissa • tiedottaa esimiehelleen ja omaisille sairastumisesta tai tapaturmasta sovitulla tavalla • toimii ensiaputilanteessa ammatillisesti huomioiden kokonaistilanteen.
Tutkinnon suorittaja osaa arvioida ja kehittää omaa osaamistaan liikunta- ja ohjelmapalvelujen ohjaajana.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Oman osaamisen arviointi ja kehittäminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • arvioi omaa osaamistaan liikunta- ja ohjelmapalvelujen ohjaajana realistisesti • ottaa vastaan palautetta, käyttää vertaisarviointia ja hyödyntää saamaansa palautetta ammatillisesti • kehittää liikunta- ja ohjelmapalvelujen osaamistaan aktiivisesti

	<ul style="list-style-type: none"> • seuraa oman alansa kehitystä ja hyödyntää alansa asiantuntijaverkostoa • hyödyntää koulutusta tai muuta saatavilla olevaa tukea ammattitaitonsa kehittämiseen työtehtäviensä mukaan.
--	---

Ammattitaidon osoittamistavat

Liikunta- ja ohjelmapalvelujen ohjaajana toimiminen -tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan todellisissa työelämän tehtävissä erilaisissa toimintaympäristöissä ja asiakastyössä.

Tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa suunnittelemalla ja toteuttamalla liikunta- ja ohjelmapalveluja erilaisille kohderyhmille erilaisiin olosuhteisiin. Tutkinnon suorittaja laatii tarvittavat liikunta- ja ohjelmapalvelujen suunnitteluun, ohjaamiseen, arviointiin ja turvallisuuteen liittyvät dokumentit.

Arvioijat seuraavat ja arvioivat tutkinnon suorittajan toimintaa sekä antavat siitä kirjallisen arvion. Tutkinnon suorittaja voi täydentää tutkintosuorituksiaan tutkintotilaisuuden aikana suullisesti ja mahdollisesti toiminnassa syntyneillä dokumenteilla. Arvioituina dokumentit muodostavat osan arviointiaineistoa. Tutkinnon suorittajan arviointiaineisto muodostuu tutkintotilaisuuksista saaduista arvioijien lausunnoista, arvioiduista täydentävistä dokumenteista ja tutkinnon suorittajan itsearvioinnista.

3.6 Liikuntajärjestössä toimiminen

Ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon suorittaja osaa

- toteuttaa liikuntajärjestön strategiaa
- suunnitella liikuntajärjestötoimintaa
- organisoida liikuntajärjestötoimintaa
- arvioida ja kehittää omaa liikuntajärjestötoiminnan osaamistaan.

Arviointi (arviointin kohteet ja kriteerit)

Tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset	
Tutkinnon suorittaja osaa toteuttaa liikuntajärjestön strategiaa.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Strategian toteuttaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osallistuu liikuntajärjestön strategian laatimiseen tai arvioi käytössä olevan strategian • arvioi liikuntajärjestön nykytilan

	<ul style="list-style-type: none"> • ottaa toiminnassaan huomioon oleelliset toimintaympäristön muutokset • ottaa toiminnassaan huomioon valtakunnallisen järjestön linjaukset • kuuntelee liikuntajärjestön jäsenistöä aktiivisesti ja ottaa huomioon sen tarpeet ja toiveet • toteuttaa työssään strategisen suunnittelun periaatteita • arvioi realistisesti strategisen suunnittelun prosessia.
Tutkinnon suorittaja osaa suunnitella liikuntajärjestötoimintaa.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Säädösten, määräysten ja ohjeiden mukaan toimiminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii työnantajalle ja työntekijälle kuuluvien yleisten vastuiden ja velvollisuuksien edellyttämällä tavalla • toimii yhdistyslain edellyttämällä tavalla • ottaa huomioon liikuntajärjestötoimintaan liittyvät sopimus-, vakuutus-, verotus-, siirto- ja työnantajakäytännöt ja -säädökset sekä ohjaa liikuntajärjestötoimijoita näissä kysymyksissä.
Valitun toimintatavan mukaan toimiminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii ammatillisesti tiedostaen omien arvojen ja ihmiskuvan merkityksen omaan toimintatapaansa liikuntajärjestötoimijana • tarkastelee ja kuvaa omaa tapaansa toimia liikuntajärjestötoiminnan organisoijana • peilaa omaa toimintatapaansa liikuntajärjestön strategiaan • toimii omassa työssään sovittujen toimintalinjojen mukaisesti.
Liikuntajärjestötoiminnan suunnittelu	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee liikuntajärjestötoimintaa käyttäen hyväkseen tietoa yhdistystalouden perusteista • edistää taloudellista ja tuloksellista toimintaa • selvittää edustamansa liikuntajärjestön toimintaympäristön kehityksen piirteet ja ottaa ne huomioon toiminnan suunnittelussa • arvioi eri kilpailutapojen ja -järjestelmien soveltuvuutta liikuntajärjestön kohderyhmille • edistää tarvittaessa kilpailujärjestelmien kehittämistä paremmin kohderyhmiä palveleviksi • vaikuttaa omalta osaltaan liikuntaan kannustavan toimintakulttuurin luomiseen • ottaa toiminnassaan huomioon kestävän kehityksen periaatteet • edistää kulttuurien välisen yhdenvertaisuuden toteutumista • edistää tasa-arvon toteutumista.

Tutkinnon suorittaja osaa organisoida liikuntajärjestötoimintaa.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Liikuntajärjestötoimintaan liittyvän projektin koordinointi	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osallistuu projektisuunnitelman laatimiseen • koordinoi projektin toteuttamista • toimii yhteistyökykyisesti erilaisten ihmisten ja kohderyhmien kanssa • käyttää vuorovaikutussuhteessa tarkoituksenmukaisesti erilaisia menetelmiä • ilmaisee itseään selkeästi ja ymmärrettävästi laatiessaan liikuntajärjestön sisäisiä tiedotteita • rakentaa hyvää järjestöimagoa viestiessään liikuntajärjestön ulkopuolelle • käyttää sujuvasti erilaisia kirjallisen viestinnän välineitä • dokumentoi projektin toteutumisen • arvioi projektia ja sen toteutumista.
Liikuntajärjestötoimijoiden toiminnan koordinointi	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • kannustaa vapaaehtoisia mukaan liikuntajärjestötoimintaan • koordinoi liikuntajärjestön vapaaehtoistyötä sopivia motivointikeinoja käyttäen • huolehtii uusien toimijoiden perehdyttämisestä liikuntajärjestön perehdytysohjeistuksen mukaisesti • toimii eettisesti hyvää johtamistapaa noudattaen • toteuttaa kehityskeskustelut oman toimenkuvansa mukaisesti • kehittää suunnitelmallisesti liikuntajärjestötoimijoiden osaamista • ottaa toiminnassa huomioon liikuntajärjestötoimijoiden jaksamisen ja hyvinvoinnin • edistää liikuntajärjestötoimijoiden omatoimista liikuntaa • ohjaa ja kouluttaa liikuntajärjestötoimijoita toteuttamaan ravinnon, palautumisen ja unen merkityksen huomioon ottavia terveyttä edistäviä toimenpiteitä • edistää toimintaympäristön savuttomuutta ja päihteettömyyttä • edistää hyvien käytöstopojen toteutumista päivittäisessä liikuntajärjestötoiminnassa • ottaa vastaan palautetta ja kehittää toimintaa sen pohjalta.
Tutkinnon suorittaja osaa arvioida ja kehittää omaa liikuntajärjestötoiminnan osaamistaan.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Oman osaamisen arviointi ja kehittäminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • arvioi omaa liikuntajärjestötoiminnan osaamistaan realistisesti • kehittää omaa toimintatapansa • arvioi realistisesti omaa projektiosaamistaan • kehittää projektiosaamistaan.

Ammattitaidon osoittamistavat

Liikuntajärjestössä toimiminen -tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan todellisissa työelämän tehtävissä liikunta-alan toimintaympäristöissä ja asiakastyössä. Toimintaympäristöjä voivat olla liikunta- ja urheiluseurat sekä alueelliset tai valtakunnalliset liikunta- ja urheilujärjestöt.

Tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa toimimalla liikuntajärjestön työtehtävissä sekä koordinoimalla liikuntajärjestötoimintaan liittyvää projektia. Tutkinnon suorittaja laatii projektiin liittyvät dokumentit.

Arvioijat seuraavat ja arvioivat tutkinnon suorittajan toimintaa sekä antavat siitä kirjallisen arvion. Tutkinnon suorittaja voi täydentää tutkintosuorituksiaan tutkintotilaisuuden aikana suullisesti ja mahdollisesti toiminnassa syntyneillä dokumenteilla. Arvioituina dokumentit muodostavat osan arviointiaineistoa. Tutkinnon suorittajan arviointiaineisto muodostuu tutkintotilaisuuksista saaduista arvioijien lausunnoista, arvioiduista täydentävistä dokumenteista ja tutkinnon suorittajan itsearvioinnista.

3.7 Liikunnan tuotteistaminen

Ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon suorittaja osaa

- suunnitella liikuntatuotteen tai -palvelun tuotteistamisen
- toteuttaa liikuntatuotteen tai -palvelun tuotteistamisen
- kehittää tuotteistettua liikuntatuotetta tai -palvelua
- toteuttaa liikuntatuotteen tai -palvelun markkinoinnin ja myynnin.

Arviointi (arviointien kohteet ja kriteerit)

Tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset	
Tutkinnon suorittaja osaa suunnitella liikuntatuotteen tai -palvelun tuotteistamisen.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Liikuntatuotteen tai palvelun markkinatilanteen kartoittaminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • määrittelee tuotteistamisen tavoitteet • kartoittaa liikuntatuotteen tai -palvelun asiakasryhmät • määrittelee liikuntatuotteen tai -palvelun hyödyt • kartoittaa liikuntatuotteen tai -palvelun kilpailutilanteen • kartoittaa liikuntatuotteen tai -palvelun tarpeen • kartoittaa liikuntatuotteen tai -palvelun asiakasodotukset.

Oman tuote- tai palveluidean testaaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • testaa palvelu- tai tuotetarjontansa soveltuvuuden ottaen huomioon asiakkaat ja toimintaympäristön • hyödyntää esiselvitystietoja idean käsittelyssä • arvioi ideaa kriittisesti • selvittää tuotantokustannukset ja kustannuksiin vaikuttavat tekijät • selvittää, onko uudelle tuotteelle haettava suojaa immateriaali-oikeuksien kautta • viestii vuorovaikutteisesti ja selkeästi neuvotellessaan tuotteista- maansa liikuntatuotteeseen tai -palveluun liittyvistä asioista.
Tutkinnon suorittaja osaa toteuttaa liikuntatuotteen tai -palvelun tuotteistamisen.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Tuotteistamisen toteuttaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • laatii kuvauksen liikuntatuotteesta tai -palvelusta tarkoituksen- mukaisin keinoin • hyödyntää erilaisia tuotteistamista tukevia työkaluja • hinnoittelee liikuntatuotteen tai -palvelun markkinatilanteen huomioon ottaen • toteuttaa liikuntatuotteen tai -palvelun tarvitseman oheis- materiaalin, kuten oppaat, esitteet ja lomakkeet • noudattaa tuotteistamiseen liittyvää lainsäädäntöä, sopimuksia ja sitoumuksia • ilmaisee itseään selkeästi ja ymmärrettävästi laatiessaan asia- kirjoja • käyttää sujuvasti erilaisia kirjallisen viestinnän välineitä.
Tutkinnon suorittaja osaa kehittää tuotteistettua liikuntatuotetta tai -palvelua.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Tuotteen tai palvelun kehittäminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • kerää suunnitellusti asiakaspalautetta • tulkitsee palautetta monipuolisesti • arvioi tuotteistetun liikuntatuotteen tai -palvelun kehittämistarpeita.
Tutkinnon suorittaja osaa toteuttaa liikuntatuotteen tai -palvelun markkinoinnin ja myynnin.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Markkinoinnin ja myynnin toimenpiteiden suunnittelu	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • laatii liikuntatuotteelle tai -palvelulle realistiset markkinointi- ja myyntisuunnitelmat • suunnittelee liikuntatuotteen tai -palvelun markkinoinnin ja myynnin kohderyhmät huomioon ottaen

	<ul style="list-style-type: none"> • valitsee organisaationsa toimintaan parhaiten soveltuvat markkinointimenetelmät ja -kanavat • laatii toimintaansa soveltuvan markkinoinnin ja myynnin aikataulun • laatii markkinointibudjetin markkinointisuunnitelman pohjalta • kartoittaa oman ja organisaationsa markkinointi- ja myyntiosaamisen.
Suunnitelmallisen markkinoinnin ja myynnin toteuttaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toteuttaa markkinoinnin ja myynnin budjetin mukaisesti • käyttää tarkoituksenmukaisia markkinointimenetelmiä • noudattaa markkinointiin ja myyntiin liittyvää lainsäädäntöä, sopimuksia ja sitoumuksia • ottaa huomioon kuluttajasuojalain määräykset markkinoinnissa ja myyntityössä toimintansa edellyttämällä tavalla • ottaa huomioon tuoteturvallisuuden tuotteiden ja palvelujen myynnissä • huolehtii yrityksensä asiakkuuksista • luo suunnitellusti uusia asiakkuuksia • ylläpitää asiakasrekisteriä henkilötietolain mukaisesti • huolehtii asiakastietojen ajantasaisuudesta • ottaa erilaisissa tilanteissa huomioon kansainvälisyyden ja erilaiset kulttuurit • ottaa toiminnassaan huomioon ympäristövastuut • toimii oman alansa eettisten periaatteiden mukaisesti.
Markkinoinnin ja myynnin arviointi	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • arvioi markkinoinnin ja myynnin toteutumista tavoitteisiin nähden • arvioi markkinoinnin ja myynnin tehokkuutta • tekee korjaavia toimenpiteitä tavoitteiden saavuttamiseksi.

Ammattitaidon osoittamistavat

Liikunnan tuotteistaminen -tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan todellisissa työelämän tehtävissä erilaisissa toimintaympäristöissä ja asiakastyössä.

Tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa suunnittelemalla, toteuttamalla ja arvioimalla liikuntatuotteen tai -palvelun tuotteistamisprosessin sekä toteuttamalla tuotteen tai palvelun markkinointia ja myyntiä. Tutkinnon suorittaja laatii tuotteistettavaan liikuntatuotteeseen tai palveluun sekä sen markkinointiin ja myyntiin liittyvät dokumentit ja oheismateriaalin.

Arvioijat seuraavat ja arvioivat tutkinnon suorittajan toimintaa sekä antavat siitä kirjallisen arvion. Tutkinnon suorittaja voi täydentää tutkintosuorituksiaan tutkintotilaisuuden aikana suullisesti ja mahdollisesti toiminnassa syntyneillä do-

kumenteilla. Arvioituina dokumentit muodostavat osan arviointiaineistoa. Tutkinnon suorittajan arviointiaineisto muodostuu tutkintotilaisuuksista saaduista arvioijien lausunnoista, arvioiduista täydentävistä dokumenteista ja tutkinnon suorittajan itsearviointista.

3.8 Liikuntayrittäjänä toimiminen

Ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon suorittaja osaa

- arvioida omia edellytyksiään toimia liikuntayrittäjänä
- laatia liiketoimintasuunnitelman
- suunnitella markkinointia ja myyntiä
- kartoittaa liikuntayrityksen kannalta tärkeät verkostot.

Arviointi (arviointin kohteet ja kriteerit)

Tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset	
Tutkinnon suorittaja osaa arvioida omia edellytyksiään toimia liikuntayrittäjänä.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Yritystoiminnan edellyttämän osaamisen arviointi	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • arvioi yritystoiminnan kannalta oleellisen ammatillisen osaamisensa • arvioi yritystoiminnan edellyttämät teknologia- ja tietotekniikkataidot • laatii suunnitelman yritystoiminnan kannalta oleellisen puuttuvan osaamisen hankkimisesta.
Liikuntayrittäjäksi ryhtymisestä päättäminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • tarkastelee realistisesti omat ominaisuutensa ja elämäntilanteensa yrittäjänä toimimisen kannalta • arvioi realistisesti liikuntayrittäjänä toimimiseen liittyvät henkilökohtaiset hyödyt ja riskit • perustelee päätöksensä liikuntayrittäjäksi ryhtymisestä.
Tutkinnon suorittaja osaa laatia liiketoimintasuunnitelman.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Liikeidean täsmentäminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • esittää konkreettisen liikeidean • esittää liikeideansa mukaiset tuotteet ja palvelut • esittää liikeideansa mukaiset asiakasryhmät • päättää yritykselle sopivan yritysmuodon.

Toimintaympäristön arvioiminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • esittää analyysin yrityksensä toimintaympäristöstä ottaen huomioon markkinoiden ja kilpailutilanteen kehitysnäkymät • arvioi liikunta-alan mahdollisuudet ja riskit hyödyntäen asiantuntijoiden näkemyksiä.
Toiminnan suunnittelu	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • esittää realistisesti eri toimintojen organisoimisen, kuten tuotannon, ostot, myynnin ja hallinnon • tekee realistisen suunnitelman, jonka avulla voi hankkia valikoituja asiakasryhmiä.
Resurssitarpeen kartoittaminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • määrittelee liiketoiminnan edellyttämän henkilöstötarpeen • määrittelee liiketoiminnan tarvitsemat fyysiset resurssit • laatii liikuntayritykselleen realistisen budjetin • laatii liikuntayritykselleen realistisen rahoitussuunnitelman.
Kirjallinen viestintä	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • ilmaisee itseään selkeästi ja ymmärrettävästi laatiessaan liiketoimintasuunnitelmaa ja yrityksen perustamisessa tarvittavia asiakirjoja • käyttää sujuvasti erilaisia kirjallisen viestinnän välineitä.
Tutkinnon suorittaja osaa suunnitella markkinointia ja myyntiä.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Markkinoinnin ja myynnin suunnittelu	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • laatii realistisen markkinointi- ja myyntisuunnitelman • suunnittelee markkinoinnin ja myynnin ottamalla huomioon liikeideansa mukaiset kohderyhmät • valitsee liikuntayrityksen toimintaan parhaiten soveltuvat markkinointimenetelmät ja -kanavat • laatii liiketoimintaansa soveltuvan markkinoinnin ja myynnin aikataulun • laatii markkinointibudjetin markkinointisuunnitelman pohjalta • kartoittaa oman ja organisaationsa markkinointi- ja myyntiosaamisen.
Tutkinnon suorittaja osaa kartoittaa liikuntayrityksen kannalta tärkeät verkostot.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Verkostomahdollisuuksien selvittäminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • selvittää liikuntayrityksen kannalta hyödylliset verkostot • kartoittaa, millaisia toimintaverkostoja liikuntayritys tarvitsee • selvittää verkostoihin kuulumiseen sisältyvät riskit

	• asettaa yritykselle verkostossa toimimista koskevat tavoitteet • laatii suunnitelman yrityksen verkostoista ja verkostojen hyödyntämisestä.

Ammattitaidon osoittamistavat

Liikuntayrittäjänä toimiminen -tutkinnon osan osaaminen osoitetaan laatimalla liikuntayritykselle kirjallinen liiketoimintasuunnitelma, budjetti, markkinointi- ja myyntisuunnitelma sekä verkostoitumismahdollisuuksia koskeva suunnitelma.

Arvioijat seuraavat ja arvioivat tutkinnon suorittajan toimintaa sekä antavat siitä kirjallisen arvion. Tutkinnon suorittaja voi täydentää tutkintosuorituksiaan tutkintotilaisuuden aikana suullisesti ja mahdollisesti toiminnassa syntyneillä dokumenteilla. Arvioituina dokumentit muodostavat osan arviointiaineistoa. Tutkinnon suorittajan arviointiaineisto muodostuu tutkintotilaisuuksista saaduista arvioijien lausunnoista, arvioiduista täydentävistä dokumenteista ja tutkinnon suorittajan itsearvioinnista.

3.9 Tutkinnon osa toisesta ammattitutkinnosta

Liikunnan ammattitutkintoon voidaan sisällyttää yksi ammattialan osaamista täydentävä tai syventävä ammatillinen tutkinnon osa toisesta ammattitutkinnosta. Todistuksen tutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. tutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta, ja liikunnan tutkintotoimikunta tunnustaa tämän tutkinnon osan osaksi liikunnan ammattitutkintoa todistuksen perusteella.

3.10 Tutkinnon osa erikoisammattitutkinnosta

Liikunnan ammattitutkintoon voidaan sisällyttää yksi ammattialan osaamista täydentävä tai syventävä ammatillinen tutkinnon osa erikoisammattitutkinnosta. Todistuksen tutkinnon osan suorittamisesta antaa aina ko. tutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta, ja liikunnan tutkintotoimikunta tunnustaa tämän tutkinnon osan osaksi liikunnan ammattitutkintoa todistuksen perusteella.

Liite

Liikunnan ammattitutkinnon suorittaneen työn kuvaus

Liikunnan ammattitutkinto kuuluu sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan koulutusalaan. Tutkinnon suorittanut työskentelee liikunnan suunnittelu- ja ohjaustehtävissä erilaisissa toimintaympäristöissä julkisella, yksityisellä tai kolmannella sektorilla. Julkisella sektorilla tutkinnon suorittaneen tavallisimpia työympäristöjä ovat kunnan liikuntatoimi sekä muut liikuntaan ja hyvinvointiin liittyvät toimialat. Yksityisellä sektorilla liikunnan ammattitutkinnon suorittanut työskentelee liikuntayrityksessä, muun alan yrityksessä liikuntaan ja hyvinvointiin liittyvissä tehtävissä tai itsenäisenä liikuntayrittäjänä. Kolmannella sektorilla tutkinnon suorittaneen tavallisimpia työympäristöjä ovat liikunta- ja urheiluseurat sekä alueelliset ja valtakunnalliset liikunta- ja urheilujärjestöt. Tutkinnon suorittanut tekee yhteistyötä erilaisten sidosryhmien ja oman työyhteisönsä kanssa.

Liikunnan ammattitutkinnon suorittaneen työn tavoitteena on kannustaa ihmisiä liikunnalliseen elämäntapaan ja edistää toiminnallaan terveyden kannalta riittävän päivittäisen fyysisen aktiivisuuden toteutumista. Tutkinnon suorittanut korostaa työssään liikunnan vaikutusta fyysiseen suorituskyykyyn ja terveyteen sekä psyykkiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin.

Liikunnan ammattitutkinnossa on kaksi pakollista tutkinnon osaa: liikunnan ammattilaisena toimiminen ja liikkumaan ohjaaminen. Pakollisten tutkinnon osien lisäksi tutkintoon sisältyy kaksi ammattitaitoa täydentävää tai syventävää valinnaista tutkinnon osaa. Valinnaiset tutkinnon osat määrittävät tutkinnon suorittaneen ammattitaitoa ja sijoittumista työelämässä.

Liikunnan ammattitutkinnon suorittanut toimii liikunnan ammattilaisena erilaisissa toimintaympäristöissä noudattaen alan lainsäädäntöä, eettisiä periaatteita sekä turvallisuusmääräyksiä. Liikunnan ammattitutkinnon suorittanut tekee asiakastyötä, jossa korostuvat kyky kohdata erilaisia ihmisiä sekä taito käyttää monipuolisesti vuorovaikutuskeinoja. Hän arvioi ammatillisesti saamaansa palautetta ja työnsä tuloksia sekä kehittää toimintaansa jatkuvasti. Tutkinnon suorittaneella on valmiudet kehittää ammatillista osaamistaan sekä huolehtia omasta työ- ja toimintakyvystään.

Liikunnan ammattitutkinnon suorittanut suunnittelee terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa sekä ohjaa ihmisiä liikkumaan monipuolisia menetelmiä käyttäen. Hän ottaa työssään huomioon ihmisten liikuntatarpeisiin, -mahdollisuuksiin ja -tavoitteisiin vaikuttavat seikat.

Yksilöllinen liikunnanohjaus -tutkinnon osan suorittanut osaa työssään laatia yksilöllisiä hyvinvointia ja terveyttä edistäviä liikuntaohjelmia sekä ohjata asiakkaita terveellisen ja liikunnallisen elämäntavan noudattamisessa.

Liikuntataitojen ohjaaminen -tutkinnon osan suorittanut osaa edistää liikuntataitojen oppimista monipuolisin menetelmin.

Liikunta- ja ohjelmapalvelujen ohjaajana toimiminen -tutkinnon osan suorittanut osaa suunnitella liikunta- ja ohjelmapalveluja sekä niihin liittyviä liikuntamuotoja erilaisissa olosuhteissa.

Liikuntajärjestössä toimiminen -tutkinnon osan suorittanut osaa suunnitella ja organisoida liikuntajärjestötoimintaa osana järjestön strategiaa.

Liikunnan tuotteistaminen -tutkinnon osan suorittanut osaa tuotteistaa liikuntatuotteen tai palvelun sekä markkinoida ja myydä sitä tarkoituksenmukaisesti.

Liikuntayrittäjänä toimiminen -tutkinnon osan suorittanut osaa arvioida omia edellytyksiään toimia liikuntayrittäjänä sekä suunnitella liikuntayrityksen toimintaa.

Liikunnan ammattitutkintoon voidaan sisällyttää yksi ammattialan osaamista täydentävä tai syventävä tutkinnon osa toisesta ammatti- tai erikoisammattitutkinnosta.

Painettu
ISBN 978-952-13-5753-4
ISSN 1798-887X

Verkkojulkaisu
ISBN 978-952-13-5754-1
ISSN 1798-8888

Opetushallitus on hyväksynyt nämä näyttötutkinnon perusteet ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain nojalla.

Näyttötutkinnot ovat erityisesti aikuisväestöä varten suunniteltu ja kehitetty tutkinnon suorittamistapa.

Näyttötutkintojen suunnittelu ja toteuttaminen perustuvat opetusalan ja työelämän asiantuntijoiden tiiviiseen yhteistyöhön.

Opetushallitus
www.oph.fi
www.oph.fi/nayttotutkinnot
www.oph.fi/nayttotutkintojen_perusteet